

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel +372 681 4650 fax +372 667 8399 E-mail eki@ki.ee

Eesti alkoholiturg 2004. aasta 9 kuul

Tallinn
Jaanuar 2005

Vastutav täitja: Kiira Martens

Eesti Konjunkturiinstituut

Rävala 6 19080 Tallinn

tel 681 4681

e-mail: eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunkturiinstituut

Sisukord

Tootmine	4
Väliskaubandus	6
Hinnad siseturul	15
Kokkuvõte	19

EESTI ALKOHOLITURG 2004. AASTA 9 KUUL

TOOTMINE

2004. aasta 9 kuuga toodeti ESA andmetel 12,8 mln liitrit viina, likööri-tooteid ja muid kangeid alkohoolseid jooke, 2,4 mln liitrit rektifitseeritud etanooli (piiritust), 2,59 mln liitrit puuvilja-marjaveine, 7,1 mln liitrit segatud (kääritatud) lahjasid alkohoolseid jooke, 4,33 mln liitrit siidrit ja 83,3 mln liitrit õlut. Eelneva aasta sama perioodiga võrreldes suurema osa alkohoolsete jookide tootmismahud kasvasid, kahes tootegrupis (piiritus, siider) vähenesid. 2004. aasta 9 kuuga kasvas enim lahjade segatud alkohoolsete jookide tootmine (+83%), puuvilja- ja marjaveinide toodangu maht suurenes rohkem kui 1/3 võrra, kangeid alkohoolseid jooke toodeti 6,5% rohkem. Õlletoodangu maht püsis enam-vähem eelneva aasta 9 kuu tasemel ning siidri ja piirituse tootmine langes 10%.

Tabel 1

Alkohoolsete jookide tootmine Eestis 9 kuud 2002-2004*
(ESA andmetel, mln liitrites)

	2002 9 kuud	2003 9 kuud	2004 9 kuud	Muutus +,-	
				2004 9 k / 2003 9 k, mln l	2004 9 k / 2003 9k %
Rektifitseeritud etanool	1,91	2,69	2,41	-0,28	-10,4
Kanged alkohoolsed joogid	9,83	12,00	12,77	0,77	6,5
Puuvilja- ja marjaveinid	1,48	1,93	2,59	0,66	34,2
Õlu	82,70	83,00	83,29	0,29	0,9
Lahjad segatud alkohoolsed joogid	2,60	3,88	7,10	3,22	82,7
Siider	2,88	4,83	4,33	-0,50	-10,1

*2002.a – ESA kvartalibülletään Tööstus 2002/3.a; 2003.a ja 2004.a – ESA kiirstatistika andmed (laiendatud suuremale valimile)

Kangete alkohoolsete jookide tootmine suurenes 2004. aasta 9 kuuga ESA andmetel 6,5% võrreldes 2003. aasta sama perioodiga. Toodangu mahu kasv toimus siseturu suurema nõudluse tulemusel, kuna väliturule müüdavad kogused vähenesid. Siseturunõudlust suurendasid oluliselt väliskülastajate, eriti soomlaste, ostud, sest peale 1. maid suurenesid nende poolt lubatud kaasaostu kogused 10 korda. Vaadeldava aasta kolme kvartali jooksul püsis kangete alkohoolsete jookide tootmise struktuuris esikohal **viin**, moodustades 79% nende jookide tootmisest (2003.a 9 kuuga 84%). Eestis toodetud viinast 95% oli maitsestatamata ja 5% maitsestatud. Maitsestatamata viina toodangu maht suurenes aastaga enam (+10%) kui maitsestatud viinal (+6%). Vaadeldaval perioodil kasvas ka viina müük siseturule, kusjuures maitsestatamata viina müük suurenes kiiremini (+13%) kui maitsestatud viina müük (+9%). Kohalikule turule müüdi 78% Eestis toodetud viinast (2003.a 9 kuuga 76%).

Kangetest alkoholsetest jookidest on aastaga enim suurenenud konjaki toodang (+64%), märkimisväärsed on ka likööri (+43%) ja džinni (+38%) tootmismahude kasvud. Likööridest müüdi siseturule 54% toodangust (aasta tagasi 48%) ning see oli 36% suurem eelmise aasta 9 kuuga võrreldes. Siingi võib põhjuseks tuua väliskülastajate ostude suurenemise. Konjakit müüdi Eesti turule 57% ja džinni 30% varasemast rohkem. 2004. aasta kolme kvartali jooksul vähenes oluliselt viski tootmine (-43%), rummi ei toodetud vaadeldaval perioodil üldse. Viski ja rummi osakaal kangete alkoholsete jookide toodangus on Eestis nullilähedane ning ei ole aastaga muutunud. 2004. aasta 9 kuuga vähenes viski (-8%) ja rummi (-93%) siseturumüük eelneva aasta sama perioodiga võrreldes.

Muude kangete alkoholsete jookide toodangu mahud peaaegu kahekordistusid. 74% neist jookidest müüdi siseturule.

AS Liviko, kelle tootmismahud kasvas 2004. aasta 9 kuuga ligi 1/3 võrra aastatagusega võrreldes, on endiselt kangete alkoholsete jookide suurimaks tootjaks Eestis. Kangete alkoholsete jookide toodangu turuosalt järgnevad liidritele AS Ofelia, AS Onistar, AS Remedia ja AS Liiwi Heliis. AS Ofelia ja AS Remedia toodangu mahud ei ole aastatagusega võrreldes muutunud, AS Liiwi Heliisi kange alkoholi toodang on vähenenud ligi 1/4 võrra. AS Viru Joogid on kangete alkoholsete jookide tootmise lõpetanud.

2004.a 9 kuuga toodeti **rektifitseeritud etanooli (piiritust)** 2,41 mln liitrit, mida on 10% vähem kui aasta tagasi. Eelmise aasta samal perioodil toodeti Eestis 2,69 mln liitrit piiritust.

ESA andmetel kasvas **õlletoodangu** maht 2004. aasta 9 kuuga ligi 1% eelneva aasta 9 kuuga võrreldes. Tootmise struktuur püsis sama mis eelmisel aastal, kusjuures lahjad õlled (alk. sisaldus alla 6%) moodustasid õlle kogutootmisest 71% ja kanged (alk. sisaldus üle 6%) 29% (2003. aastal vastavalt 70% ja 30%). Kuid õlle müük siseturule kasvas 2004. aasta kolme kvartaliga 7%, kusjuures kangete õlled müük kasvas kiiremini (+14%) kui lahjade õlled müük (+4%). Kohalikul turul realiseeriti 90% kodumaisest õlletoodangust (2003.a 9 kuul 90%).

Suuremad õlletootjad Eestis on endiselt AS Saku Õlletehas ja AS Tartu Õlletehas ning nende summeeritud osakaal õlle kogutootmises suurenes 5%-punkti võrra võrreldes 2003. aasta 9 kuuga (2004.a 9 kuul 80%; 2003.a 9 kuul 75%). Eesti juhtivaks õlletootjaks on AS Saku Õlletehas, kelle toodang moodustas 48% õlle kogutootmisest Eestis (2003.a 9 kuul 46%) ning kelle õlletoodang suurenes 6% eelneva aasta kolme kvartaliga võrreldes. AS Tartu Õlletehase toodangu maht kasvas aga enam (+10%) ning moodustas 32% Eesti õlletoodangust (2003.a 9 kuul 30%).

Lahjade segatud alkoholsete jookide (long drink jms) toodangu maht kasvas ESA andmetel oluliselt kiiremini kui teiste alkoholsete jookide tootmine (+83%) 2003. aasta sama perioodiga võrreldes. Nende jookide tootmise kiiret kasvu tingis nii sise- kui välisuru suurem nõudlus. Selle tootegrupi müük siseturule tõusis 2004. aasta 9 kuuga ligi 73% ja müük välisurule 1/3 võrra. Nii nagu eelmistel aastatel, oli ka tänava lahjade segatud alkoholsete jooki-

de tootmise liidriks Eestis AS Tartu Õlletehas, kelle toodangu maht kasvas 55%, moodustades 69% nende jookide kogutoodangust. Rohkem kui 1/3 võrra suurenes Tartu Õlletehasel ka nende jookide müük siseturule. Tootmismahu poolest teiseks lahjade alkoholsete jookide tootjaks oli AS Saku Õlletehas, kelle toodang kasvas ligi 2,5 korda ja osatähtsus nende jookide kogutootmises suurenes 7%-punkti eelmise aasta sama perioodiga võrreldes (2004.a 9 kuul 25%; 2003.a 9 kuul 18%). Üle kahe korra suurendas lahjade segatud alkoholsete jookide tootmist ka AS Viru Joogid, kuid Viru Jookide osatähtsus nende jookide kogutootmises ulatus vaid 1%-ni. 2004. aastal lõpetas lahjade segatud alkoholsete jookide tootmise AS Õsel Foods, kes varasematel aastatel oli suuremate tootjate hulgas ja kelle ostis AS Tartu Õlletehas.

Siidreid toodeti Eestis 2004. aasta 9 kuuga ESA andmetel 0,5 mln liitrit vähem aastatagusega võrreldes, samas import suurenes 5,7 korda ja eksport 19%, seega suurenes ka siidri siseturumüük. AS Tartu Õlletehas, kelle toodangu maht 2004. aasta kolme kvartaliga kasvas rohkem kui poole võrra, oli endiselt siidrite tootmise liidriks Eestis ning tema osatähtsus siidri kogutootmises ulatus 48%-ni (2003.a 9 kuud 30%). AS Saku Õlletehas oli teiseks arvestatavaks siidritootjaks, kelle osakaal siidri kodutootmises oli 2004. aasta 9 kuul 36%. Siidreid toodab ka AS Viru Joogid, kuid võrreldes eelnimetatud ettevõtetega on tema toodangu maht ja kodumaine turuosa oluliselt väiksemad. Toodangu mahu langus ning juhtivate tootjate turuosa suurenemine on seotud sellega, et AS Õsel Foods, kelle osakaal tootmises oli veel aasta tagasi 29%, on lõpetanud omaniku muutuse tõttu siidrite tootmise.

Puuvilja- ja marjaveinide tootmine suurenes Eestis ESA andmetel 2004. aasta 9 kuuga rohkem kui 1/3 võrra eelmise aasta sama perioodiga võrreldes, ulatudes 2,59 mln liitriini (2003.a 9 kuul 1,93 mln liitrit). Veinitootjate Liidu andmetel toodetakse Eestis nii kangestatud kui naturaalseid marjaveine. Suurimaks Eesti veinitootjaks on AS Võhu Vein, kellele järgneb AS Karne. Eesti vanimaks veinitootjaks on AS Põltsamaa Felix, kuid tema toodangu maht on oluliselt väiksem eelnimetatud firmadega võrreldes. Puuvilja- ja marjaveine toodavad ka AS Valtu Vein, AS Tarco, AS Linda Nektar ja AS Nurga. Enamik Eestis toodetud veinist müüakse siseturul.

VÄLISKAUBANDUS

Alates 2004. aasta 1. maist on ESA väliskaubandusandmete kogumise meetodikas toimunud muudatused. Seoses sellega sisaldavad Eesti alkoholitoodete väliskaubandusandmed niinimetatud vaba lao (endise tollilao) kaudu müüdavaid toodangu koguseid. Enne Eesti liitumist Euroopa Liiduga tolliladudesse müüdud koguseid Eesti põhi ekspordi (ehk Eesti päritoluga toodete ekspordi) sisse ei arvestatud. Sellega on seletatav ka mõningate kaubagruppide ekspordi kiire kasvutempo 2004. aastal. 2004. aasta teises pooles on alkoholiturul toimunud rida teisigi muutusi – suured laevafirmad ostavad peale Eesti liitumist EL-ga üldjuhul kogu oma alkoholi Eestist (ka teistest riikidest pärit alkoholi), Eesti alkoholitootjad on ise

varasemast aktiivsemalt importinud alkohoolseid jooke või toorainet ning kasutanud või pakkunud allhanget, mis kõik on alkoholi riikide vahelise kaubanduse muutnud oluliselt elavamaks ning märkimisväärselt suurendanud impordi- ja ekspordimahtusid.

2004. aasta 9 kuu ESA väliskaubandusandmete kohaselt kasvas alkohoolsete jookide ekspordikäive rohkem kui 1/3 võrra ja impordikäive 87% eelneva aasta sama perioodiga võrreldes. Väliskaubandusbilanss oli jätkuvalt negatiivne ning 2004. aasta 9 kuuga ületas import ekspordi 3 korda. Põhilisteks alkohoolseteks jookideks, mis müüdi välisurule olid endiselt viin ja liköör. Suurema impordikäibega alkohoolsed joogid olid viin, konjak (brändi) ja viski.

Alkohoolsete jookide **eksport rahalises väärtuses** oli 2004. aasta 9 kuuga 296 mln krooni, eelneva aasta samal perioodil 220 mln krooni (tabel 2). Enim eksporditi kangeid alkohoolseid jooke (kangusega alla 80%) ning nende ekspordikäive moodustas 57% alkohoolsete jookide ekspordi kogukäibest. Kangete alkohoolsete jookide ekspordikäive ulatus 2004. aasta 9 kuuga 169 mln kroonini, see oli 48% suurem kui aasta tagasi (2003.a 9 kuul 114,5 mln kr). Ekspordikäibelt teisel kohal oli õlle eksport, mille osakaal alkohoolsete jookide ekspordi kogukäibes oli 31% (2003.a 36%) ning mille ekspordikäive kasvas 15%.

Tabel 2

Alkohoolsete jookide rahaline põhieksport ja -import ning
ekspordi- ja impordihinnad, 9 kuud 2002-2004

	Hind, kr/l			Käive, tuh kr			
	2002 9 kuud	2003 9 kuud	2004 9 kuud	2002 9 kuud	2003 9 kuud	2004 9 kuud	2004/03 +/- %
EKSPORT							
Õlu	3.88	4.19	4.35	46083,0	79290,0	91445,5	15,3
Viinamarjavein	56.30	11.00	43.07	315,5	265,6	7580,5	2754,1
Vermut	x	x	28.20	0,0	0,0	634,4	x
Muud kääritatud joogid	9.82	7.86	6.98	7243,7	10104,7	11916,5	17,9
sh siider	9.27	7.39	6.63	6503,2	8778,8	9397,3	7,0
Etüülalkohol kangusega >80%	9.84	10.82	9.75	7861,9	15499,7	14719,9	-5,0
Kanged alkohoolsed joogid kangusega kuni 80%	23.75	27.34	46.84	63848,4	114548,3	169395,0	47,9
EKSPORT KOKKU	x	x	x	125352,5	219708,3	295691,8	34,6
IMPORT							
Õlu	8.23	6.94	9.09	66490,6	83129,5	223574,7	168,9
Viinamarjavein	30.57	29.62	31.32	155458,8	159075,4	234623,5	47,5
Vermut	26.30	28.13	32.56	8333,4	7140,5	10905,8	52,73
Muud kääritatud joogid	12.06	12.10	12.73	76045,8	54934,2	90100,5	64,0
sh siider	10.00	14.36	14.34	14103,2	6657,4	38135,5	473,0
Etüülalkohol kangusega >80%	9.85	9.42	8.62	30716,1	39032,0	32742,0	-16,1
Kanged alkohoolsed joogid kangusega kuni 80%	53.55	48.57	39.09	140163,1	147227,5	325151,5	120,8
IMPORT KOKKU	x	x	x	477207,8	490539,0	917098,0	87,0

Allikas: ESA

Muude kääritatud jookide rahaline eksport suurenes 18%. Suurim kasv (28,5 korda) toimus viinamarjaveini ekspordikäibes, selle põhjuseks võib eelkõige nimetada statistika meetodika muutust. Viinamarjaveini ekspordihind oli 2004. aastal tagasi normaalsel tasemel. Väga madal ekspordihind 2003. aastal oli põhjustatud suhteliselt suurte koguste odava aegunud viinamarjaveini re-ekspordist Läti. Ainsaks tootegrupiks, mille ekspordikäive 2004. aasta 9 kuul vähenes võrreldes aastatagusega, oli piiritus (-5%).

Koguseliselt suurenes 2004. aasta kolme kvartaliga kõikide alkoholsete jookide eksport, väljaarvatud kanged alkohoolsed joogid (kangusega kuni 80%). Muid kääritatud jooke eksporditi 33%, õlut 11% ja piiritust 5,5% suuremates kogustes kui aasta tagasi. Nii nagu rahaliselt, suurenesid ka viinamarjaveini ekspordikogused hüppeliselt (7 korda), kuid võrreldes teiste alkoholsete jookidega olid sell ekspordikogused suhteliselt väikesed. Kangete alkoholsete jookide ekspordikogused vähenesid 14%. Sellest tootegrupist müüdi välisurule jätkuvalt kõige enam viina (66%) (tabel 4), kuid viina osakaal kangete alkoholsete jookide ekspordikogustes vähenes aastaga 9%-punkti võrra. Märgatavalt (üle 7 korra) suurenes ka viski eksport, mis moodustas 2004. aastal 6% (2003.a 9 kuul 1%) kangete alkoholsete jookide ekspordikogusest. Suurenesid ka konjaki (brändi), rummi, džinni ja likööride ekspordikogused. 2004. aasta 9 kuu seisuga moodustasid liköörid 13% ja muud joogid 12% kangete alkoholsete jookide ekspordikogusest.

Tabel 3

Alkoholsete jookide koguseline põhieksport ja –import, 9 kuud 2002-2004
(1000 liitrit, ESA andmed)

	2002 9 kuud	2003 9 kuud	2004 9 kuud	2004 9 kuud/ 2003 9 kuud, %
EKSPORT				
Õlu	11878,2	18928,0	20990,3	10,9
Viinamarjavein	5,6	24,0	176,0	633,6
Vermut	0	0	22,5	0
Muud kääritatud joogid	737,5	1285,5	1708,4	32,9
sh siider	0,7	1188,0	1418,0	19,0
Etüülalkohol kangusega üle 80%	798,7	1432,0	1510,1	5,45
Kanged alkohoolsed joogid kangusega kuni 80%	2687,9	4189,6	3616,3	-13,7
IMPORT				
Õlu	8081,6	11972,2	24592,2	105,4
Viinamarjavein	5084,9	5369,7	7490,4	39,5
Vermut	316,9	253,8	334,9	32,0
Muud kääritatud joogid	6303,4	4539,5	7077,6	55,9
sh siider	1409,0	463,5	2659,0	474,0
Etüülalkohol kangusega üle 80%	3118,9	4142,7	3799,9	-8,3
Kanged alkohoolsed joogid kangusega kuni 80%	2617,6	3031,5	8318,0	174,4

Allikas: ESA

Tabel 4

Kangete alkoholsete jookide koguseline põhieksport ja –import 2003-2004 9 kuul
(1000 liitrit, toodetele märgitud alkoholisisaldusega, ESA andmed)

	2003 9 kuud	Struktuur 2003 9 k, %	2004 9 kuud	Struktuur 2004 9 k, %
EKSPORT				
Kokku kanged alkohoolsed joogid kangusega alla 80%	4189,6	100	3616,3	100
sh konjak ja brändi	23,5	0	87,3	2
viski	29,9	1	217,0	6
rumm	0	0	9,2	0
džinn	8,2	0	37,8	1
viin	3124,2	75	2372,1	66
liköör	451,0	11	470,1	13
muud	552,8	13	422,7	12
IMPORT				
Kokku kanged alkohoolsed joogid kangusega alla 80%	3031,5	100	8318,0	100
sh konjak ja brändi	929,8	31	1337,2	16
viski	407,8	13	765,9	9
rumm	114,6	4	271,3	3
džinn	72,5	2	216,6	3
viin	370,2	12	3587,2	43
liköör	256,3	9	386,0	5
muud	880,5	29	1753,9	21

Allikas: ESA

Tabel 5

Alkoholsete jookide ekspordi struktuur riigiti, 9 kuud 2004, %

Õlu	Etüülalkohol kangusega üle 80%	Kanged alkohoolsed joogid kangusega kuni 80%	Muud kääritatud joogid
2002 9 k-11878 tuh l	2002 9 k-799 tuh l	2002 9 k-2688 tuh l	2002 9 k-737 tuh l
2003 9 k-18928 tuh l	2003 9 k-1432 tuh l	2003 9 k-4190 tuh l	2003 9 k-1285 tuh l
2004 9 k-20990 tuh l	2004 9 k-1510 tuh l	2004 9 k-3616 tuh l	2004 9 k-1708 tuh l
Läti 63	Läti 100	Läti 32	Leedu 84
Leedu 23		Leedu 28	Läti 10
Soome 12		Venemaa 13	Soome 5
Teised 2		Soome 11	Teised 1
		USA 6	
		Teised 10	

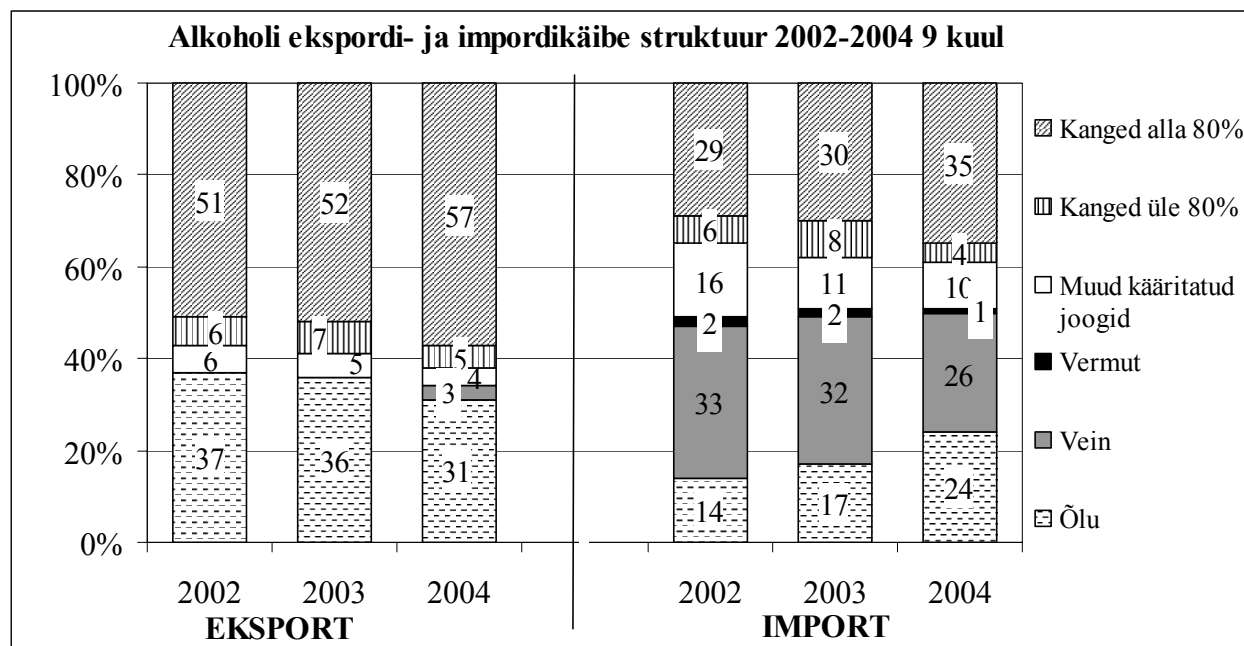
Allikas: ESA

Nii nagu varasematel aastatel, olid ka 2004. aasta 9 kuul Eesti põhilisteks alkoholsete jookide eksporditurudeks Balti riigid, kuhu müüdi 100% eksporditud piiristusest, 94% kääritatud jookidest, 86% õllest ja 60% kangetest alkoholsetest jookidest.

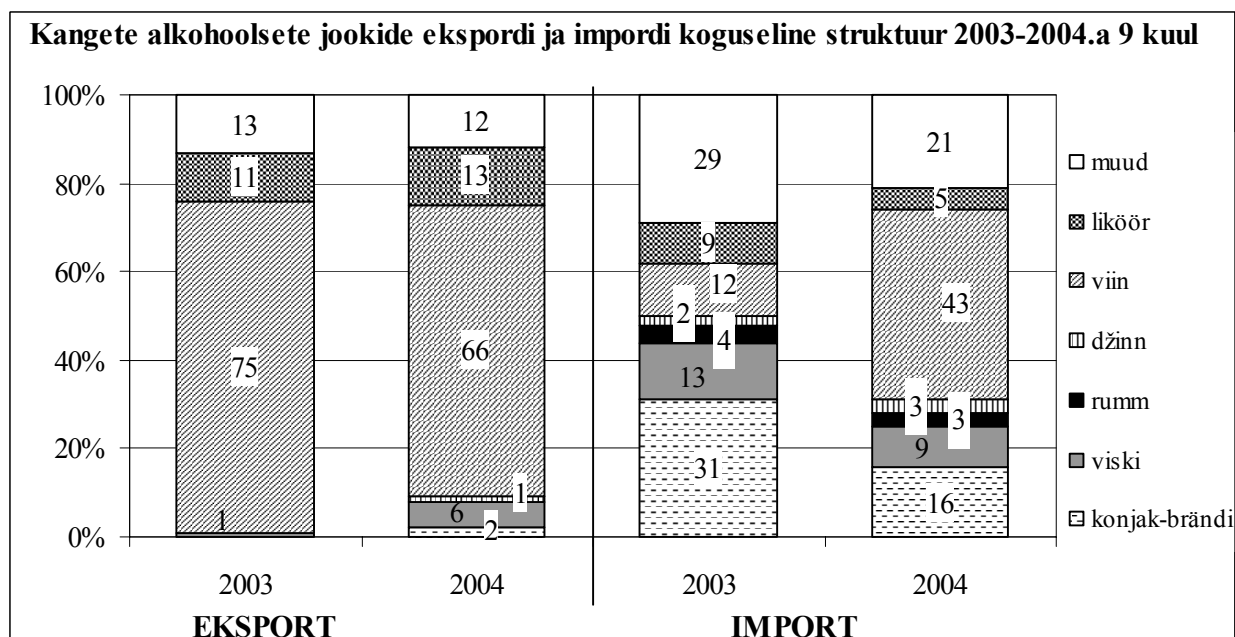
2004. aasta 9 kuuga suurenes oluliselt ka õlle eksport Soome. Kui 2003. aasta kolme kvartali-
ga oli Soome osatähtsus õlle ekspordis vaid 3%, siis vaadeldaval perioodil ulatus see 12%-ni.
Kangetest alkoholsetest jookidest eksporditi 32% Lätti ja 28% Leetu. Venemaa osatähtsus
suurenes 13%-ni, samas USA osatähtsus vähenes aastaga 14%-lt 6%-ni.

Valdav osa (84%) muid kääritatud jooke müüdi Leetu, Läti osakaal nende jookide osas oli
10%. Kogu piirituse eksport läks Lätti.

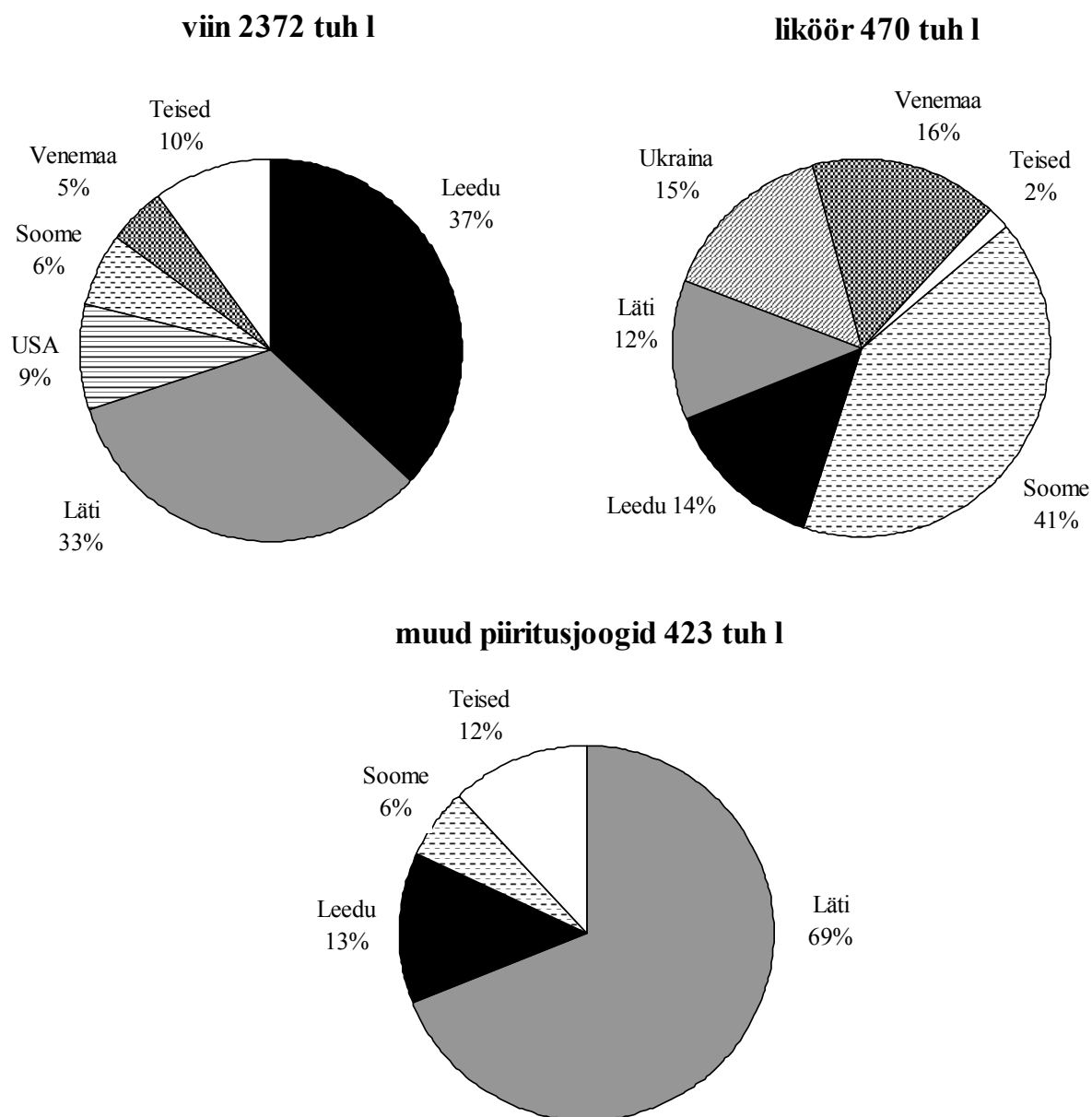
Joonis 1

Joonis 2

Viina, likööri ja muude piiritusjookide ekspordistruktuur riigiti, 2004. a 9 kuul (%-des)

Alkoholsete jookide **impordikäive** 2004. aasta kolme kvartaliga peaaegu kahekordistus, jõudes 917,0 mln kroonini (2003. a 9 kuul 490,5 mln kr). Väga kiiret kasvu näitasid õlle ja kange (kuni 80%) alkoholsete jookide impordikäibed, mis suurenesid vastavalt 2,7 ja 2,2 korda. Suur osa taolises kasvus on Soomest pärit õllel ja viinadel, mille Soome turistid jälle kodumaale tagasi viisid ning sellel, et peale EL-ga liitumist hakkasid laevafirmad alkoholseid jooke tarnima Eestist, varem osteti nt Soome jooke põhiliselt Soomest. Lisaks on õlleimporti Läti-Leedu suunal suurendanud õlletehaste kontsernisisesed ostud-müügid ning allhanked. Veidi aeglasemas tempos, kuid siiski suures mahus, kasvas muude kääritatud jookide (+64%), vermuti (+53%) ning viinamarjaveini (+48%) rahaline import 2003. aasta 9 kuuga võrreldes. Ka siin võib suure osa impordikasvust põhjendada turistide ostude suurenemise ja laeva-

firmade tarnekohtade muutusega. Etüülalkohol (piiritus) kangusega üle 80% oli ainsaks tootegrupiks, mille impordikäive vähenes (-16%). Impordikäibe struktuuris suurenes õlle (2004.a 9 kuud 24%; 2003.a 9 kuud 17%) ja kangete (alla 80%) alkoholsete jookide osatähtsus (2004.a 9 kuud 35%, 2003.a 9 kuud 30%) ning vinnamarjaveinide osakaal vähenes (2004.a 9 kuud 26%; 2003.a 9 kuud 32%). Impordi rahalises struktuuris moodustasid muud kääritatud joogid 10% ja piiritus 4% koguimpordist.

ESA andmetel kasvas 2004. aasta 9 kuuga õlle ja kangete (alla 80%) alkoholsete jookide koguseline import teistest jookidest oluliselt kiiremini. Enim suurenes kangete alkoholsete jookide import, mis peaaegu kolmekordistus ning õlut osteti sisse 105% rohkem 2003. aasta 9 kuuga võrreldes. Suurenesid ka viinamarjaveini (+40%), vermuti (+32%) ja muude kääritatud jookide (+56%) impordikogused. Piirituse sisseostukogused vähenesid 8%.

Kangeid (kuni 80%) alkoholsetid jooke imporditi 2004. aasta 9 kuuga 8318 tuh liitrit, mis ületas eelmise aasta koguseid kokku 5286 liitri võrra (2,7 korda), kusjuures kõikide kangete alkoholsete jookide impordikogused suurenesid, viinal koguni ligi 10 korda. Põhjuseks jällegi eelkõige laevade ostukohtade muutus ning Eesti alkoholitootjate poolt kange alkoholi impordi suurenemine USA-st. Vaadeldaval perioodil muutus nende jookide impordi struktuur – viina osakaal suurenes, konjakil-brändil, likööridel ja viskil vähenes. Suurima osatähtsusega (43%) antud grupis oli 2004.a 9 kuul viin (2003.a 9 kuul 12%). Oluliselt järgmine oli konjak-brändi (16%), kuid selle osatähtsus vähenes 15%-punkti võrra eelmise aasta sama perioodiga võrreldes. Rohkem osteti sisse ka viskit ja likööri ning nende osakaalud olid vastavalt 9% ja 5% (2003.a 9 kuul vastavalt 13% ja 9%). Rummi ja džinni osatähtsus püsis enam-vähem eelneva aasta 9 kuu tasemel, kuid impordikogused suurenesid.

Kangete alkoholsete jookide suurimaks impordiriigiks kujunes 2004. aasta 9 kuuga USA, kust toodi sisse 2,7 mln liitrit viina (2003.a 9 kuul 60 l). See on 3/4 kogu viina impordist 2004. aasta 9 kuul. USA osakaal kange alkoholi (alla 80%) impordis kasvas aastaga 31%-punkti (2004.a 9 kuul 33%; 2003.a 9 kuul 2%). Soomest toodud viina impordimahud suurenesid 13 korda ning osakaal viina koguimpordis tõusis mulluselt 8%-lt 11%-le. Aasta tagasi viinaimpordis esikohal olnud Venemaa viina import oli 2004. aasta 9 kuul 17% suurem kui 2003. aasta 9 kuul, kuid Venemaa osakaal viina impordis langes tänu väiksemale kasvule 57%-lt 7%-le. Ukraina viina import suurenes 4,6 korda ning osakaal viinaimpordis oli 3%. Rootsist suurenes viina import 76% aastatagusega võrreldes, Belgiast toodi viina Eestisse aga 62% vähem.

Tähtsuselt teiseks kangete alkoholsete jookide impordimaaks oli Suurbritannia, kelle osatähtsus kangete alkoholsete jookide impordis tervikuna langes, kuid sealt toodi jätkuvalt valdav osa viskist (62%) ja džinnist (59%). Prantsusmaa oli endiselt suurimaks konjaki importijaks, suurenesid nii sealt sisse toodavad konjaki kogused kui ka Prantsusmaa osakaal konjaki koguimpordis (2004.a 9 kuul 52%, 2003.a 9 kuul 36%). Samas vähenes Moldova (11%-punkti) ja Bulgaaria (7%-punkti) osatähtsus.

Suurimaks likööride impordimaaks oli endiselt Saksamaa (31%), kust likööride import kasvas 2004. aasta 9 kuul 27% aastatagusega võrreldes. Hüppeliselt (2,5 korda) suurenes aga likööri-

de import Soomest ning Soome osakaal likööride koguimpordis suurenes aastaga 26%-ni (2003.a 9 kuul 16%).

Õlle impordis oli endiselt esikohal Soome ning tema osakaal püsis eelmise aasta tasemel (2004.a 9 kuud 36%; 2003.a 9 kuud 35%), kuid impordikogused suurenesid üle 2 korra. Oluliselt suurenes Läti osatähtsus, moodustades vaadeldaval perioodil 28% imporditava õlle kogusest, mis eelneva aasta samal perioodil ulatus vaid 6%-ni. Õlle impordis suurenes ka Leedu osatähtsus, hõlmates 2004. aasta 9 kuuga 10% õlle impordimahust. Peale Eesti liitumist EL-ga on Ukrainast õlle import Eestisse vähenenud 18% ning Ukraina osakaal õlle impordis kahanes 2004. aasta 9 kuul 13%-ni (2003.a 9 kuud 32%). Õlle import Venemaalt tõusis vaatlusalusel perioodil 21%, kuid teistest riikidest väiksema kasvu tõttu langes Venemaa osakaal õlle impordis 5%-ni (2003.a 9 kuud 9%).

Tabel 6

Alkoholsete jookide koguselise impordi struktuur riigiti, 9 kuud 2004, %

Õlu		Viinamarjavein		Vermut	
2002 9 k-8082 tuh l		2002 9 k-5085 tuh l		2002 9 k-317 tuh l	
2003 9 k-11972 tuh l		2003 9 k-5370 tuh l		2003 9 k-254 tuh l	
2004 9 k-24592 tuh l		2004 9 k-7490 tuh l		2004 9 k-335 tuh l	
Soome	36	Hispaania	15	Itaalia	52
Läti	28	Prantsusmaa	14	Holland	22
Ukraina	13	Tšiili	13	Saksamaa	9
Leedu	10	Itaalia	9	Taani	7
Venemaa	5	Saksamaa	8	Hispaania	6
Tšehhi	2	Rumeenia	5	Teised	4
Teised	6	Bulgaaria	5		
		Teised	31		

Etüülalkohol kangusega üle 80%		Kanged alkohoolsed joogid kangusega kuni 80%		Muud kääritatud joogid	
2002 9 k-3119 tuh l		2001 9 k-2618 tuh l		2001 9 k-6303 tuh l	
2003 9 k-4143 tuh l		2003 9 k-3032 tuh l		2003 9 k-4539 tuh l	
2004 9 k-3800 tuh l		2004 9 k-8318 tuh l		2004 9 k-7078 tuh l	
Soome	34	USA	33	Soome	63
Prantsusmaa	22	Suurbritannia	15	Leedu	10
USA	20	Soome	12	Saksamaa	5
Teised	24	Prantsusmaa	10	Belgia	4
		Saksamaa	6	Bulgaaria	4
		Läti	4	Rootsi	4
		Venemaa	3	Teised	10
		Teised	17		

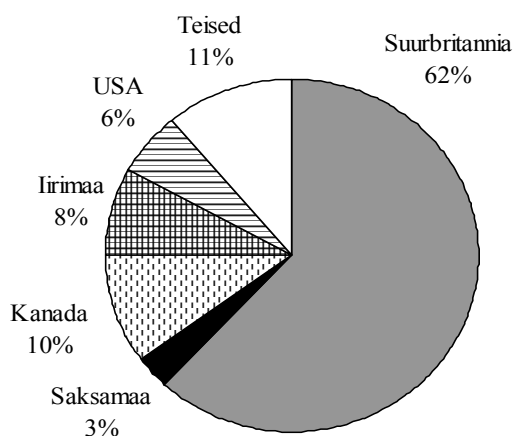
Suurem osa importpiiritusest toodi Soomest, kuid selle osatähtsus oli poole väiksem kui aasta tagasi (2004.a 9 kuud 34%; 2003.a 9 kuud 68%). Samaaegselt suurenesid Prantsusmaa ja USA osakaalud (kaks korda).

2004. aasta 9 kuul imporditi **muid kääritatud jooke** 56% enam kui aasta tagasi, kusjuures siidri import suurenes 5,7 korda. Suurem osa (63%) muude kääritatud jookide impordist tuli Soomest (2003. a 9 kuul 58%). Suurenesid ka Leedust, Saksamaalt ja Belgiast sisseveetud

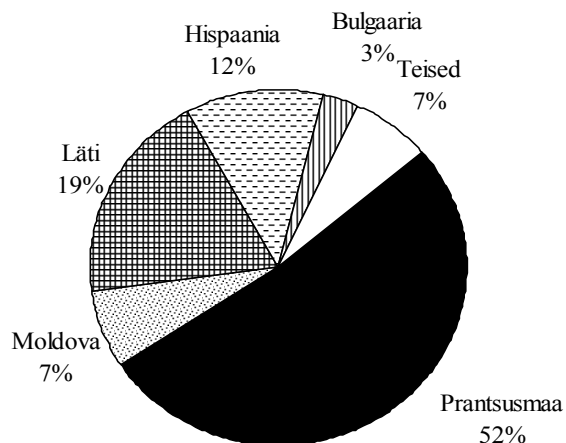
Joonis 4

Kangete alkoholsete jookide impordistruktuur riigiti, 9 kuud 2004, %-des

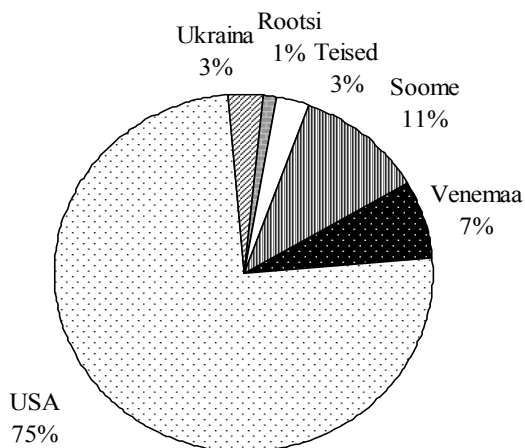
viski 766 tuh l

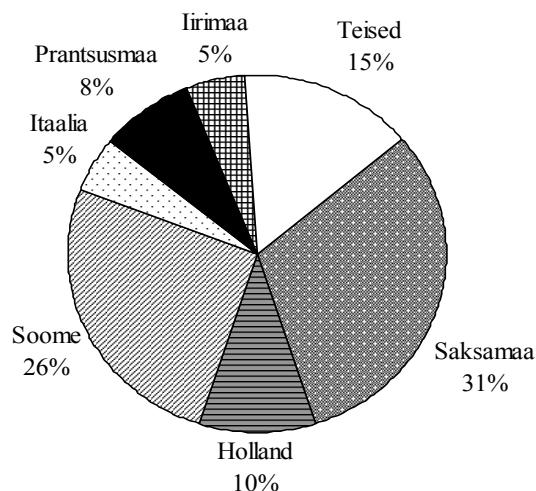
konjak-brändi 1337 tuh l

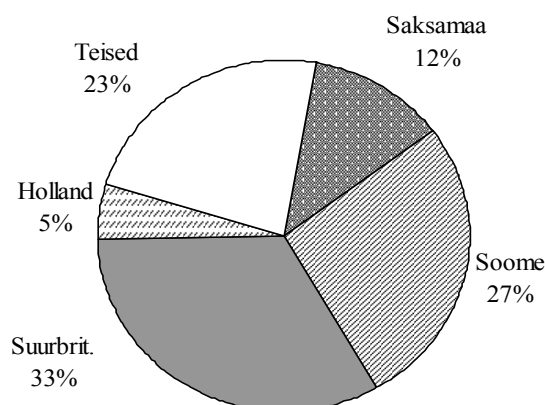
viin 3587 tuh l

liköör 386 tuh l

muud piiritusjogid 1754 tuh l

kogused antud toodegrupis ning ka nende riikide osatähtsus kogu grupi impordis. Enim vähenes Bulgaaria osakaal antud grupi impordis, mis hõlmas 4% muude kääritatud jookide impordist ning oli 7%-punkti väiksem eelneva aasta sama perioodiga võrreldes.

2004. aasta 9 kuuga imporditi **viinamarjaveine** Eestisse 43 riigist. Suuremaks impordimaaks oli Hispaania (15%), sellele järgnesid Prantsusmaa (14%), Tšiili (13%), sealjuures viimase osatähtsus on aastaga suurenenud 5%-punkti. Seevastu Itaalia ja Rumeenia veinide osatähtsus vähenes 2%-punkti aastatagusega võrreldes.

Vermuti impordis oli esikohal Itaalia, kust osteti sisse üle poole imporditavast kogusest. Holland oli osatähtsuselt teiseks riigiks (22%), kelle osakaal oli 8%-punkti väiksem kui aasta tagasi. 2003. aasta 9 kuuga võrreldes osteti vermutit rohkem Saksamaalt ja Taanist.

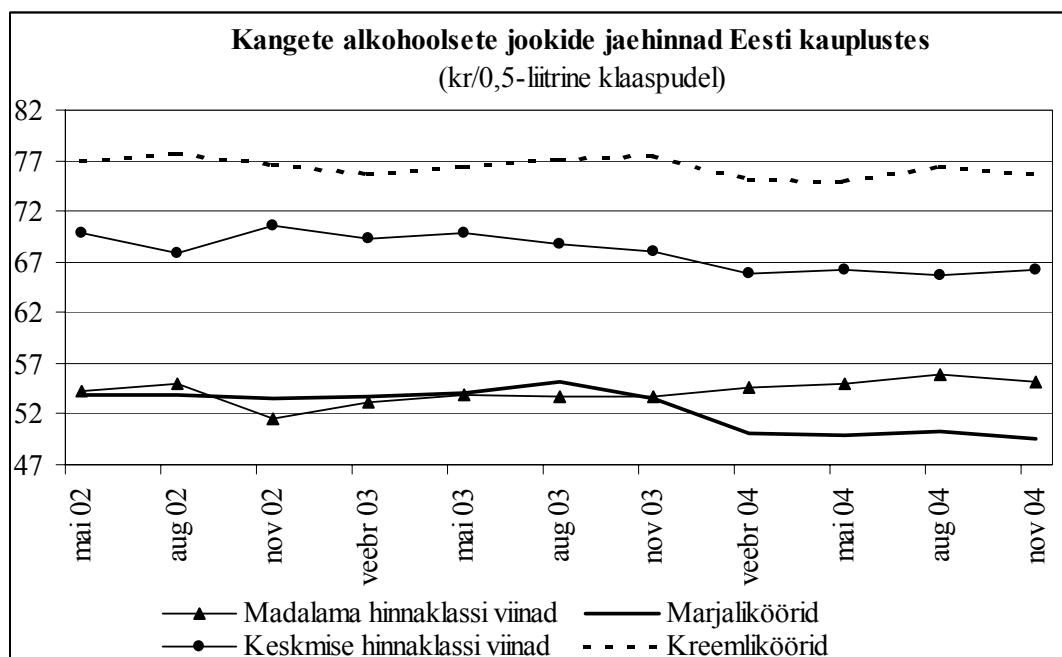
HINNAD SISETURUL

Alkoholsete jookide **jaekäive** kehtivates hindades oli ESA andmetel 2004. aasta III kvartalis 830 mln krooni, mis on eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 19% suurem (2003.a III kv 698 mln kr). 2004. aasta 9 kuu jaekäive ulatus 2,2 mld kroonini, mis on 13% suurem kui eelmise aasta samal perioodil (2003.a 9 k 1,95 mld kr). Jaekäibe kasv on toimunud põhiliselt turistide ostude märkimisväärse suurenemise arvel.

Alkoholsete jookide tarbijahinnaindeks 2004. aasta III kvartalis langes 3% eelmise aasta sama perioodiga ja tõusis 0,3% 2004. aasta II kvartaliga võrreldes. Tarbijahinnaindeksi langus on eelkõige tingitud õlle ja kange alkoholi, eriti viski madalamatest hindadest.

Eesti Konjunktuuriinstituudi 2004. aasta novembrikuu **jaehindade** vaatlus näitas, et viimase kolme vaatluse ajal **viinade** jaehinnad oluliselt ei muutunud, suuremad muutused toimusid 2004. aasta veebruaris. Eestis tervikuna olid madalama ja kõrge hinnaklassi viinad vastavalt

Joonis 5

Tabel 7

Eesti alkoholitoodete keskmised jaehinnad kauplustes november 2003– november 2004

	Klaas- pudeli suurus	Eesti keskmine hind (kr)				Muutus nov. 2004/ nov. 2003, %
		November 2003	Mai 2004	August 2004	November 2004	
Eestis keskmiselt						
Viinad (maitsestatamata)						
Madalam hinnaklass	0,5 l	53.66	55.02	55.83	55.20	3,0
Keskmine hinnaklass	0.5 l	68.11	66.18	65.61	66.15	-3,0
Kõrgem hinnaklass	0.7 l	143.48	144.96	145.97	145.97	2,0
Liköörid						
Marjaliköörid	0.5 l	53.51	49.97	50.27	49.53	-7,0
Kanged liköörid	0.5 l	93.69	90.96	92.04	90.26	-4,0
Kreemliköörid	0.5 l	77.55	75.00	76.42	75.58	-3,0
Džinnid	0.5 l	73.64	70.33	70.14	71.13	-3,0
Õlled						
Lahja õlu <6%	0.5 l	9.60	9.43	9.84	9.61	0,0
Kange õlu >6%	0.5 l	9.19	9.14	8.94	9.14	-0,5
Siidrid	0.33 l	10.21	28.43	29.45	29.38	-
Marjaveinid	0.5 l	29.65	26.67	28.65	29.66	0,0
Tallinnas keskmiselt						
Viinad (maitsestatamata)						
Madalam hinnaklass	0.5 l	55.97	54.25	55.42	54.08	-3,4
Keskmine hinnaklass	0.5 l	70.29	67.05	66.36	66.46	-5,4
Kõrgem hinnaklass	0.7 l	143.67	147.30	147.30	147.30	2,5
Liköörid						
Marjaliköörid	0.5 l	57.23	49.61	49.93	48.81	-14,7
Kanged liköörid	0.5 l	93.67	91.30	92.63	88.63	-5,4
Kreemliköörid	0.5 l	78.66	75.86	77.48	75.74	-3,7
Džinnid	0.5 l	74.83	71.40	73.40	72.40	-3,2
Õlled						
Lahja õlu <6%	0.5 l	10.00	9.28	9.63	9.57	-4,3
Kange õlu >6%	0.5 l	9.68	9.30	8.99	9.00	-7,0
Siidrid	0.33 l	10.77	27.05	28.90	29.06	-
Marjaveinid	0.5 l	30.68	27.76	29.57	30.73	-0,0

Allikas: EKI

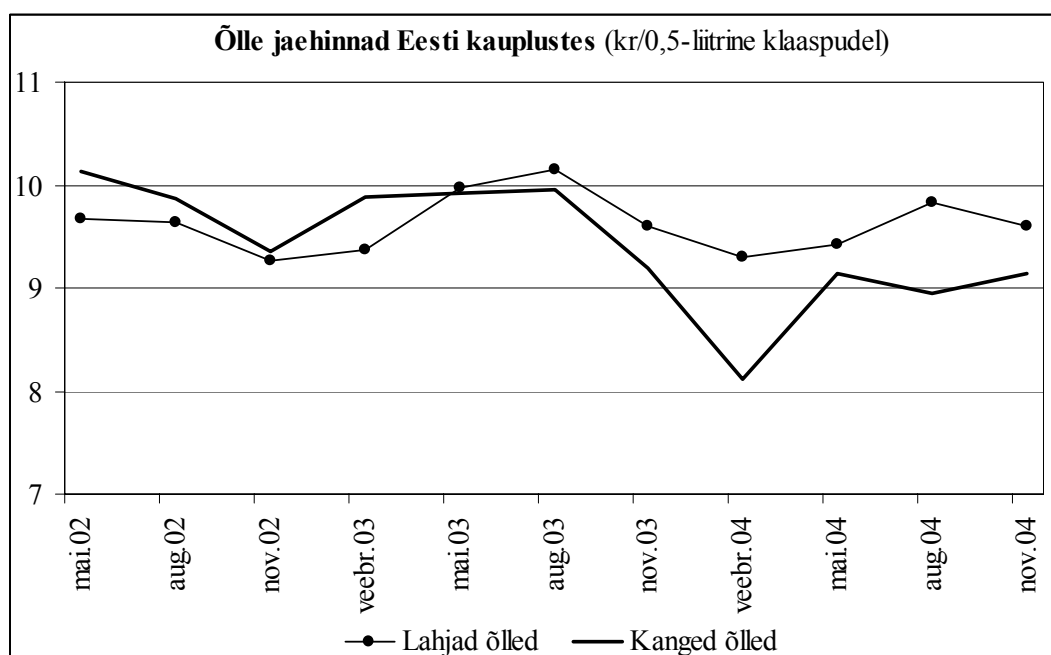
3% ja 2% kallimad kui aasta tagasi. Keskmise klassi viinade hinnad olid aga 3% aastatagusest madalamad, kusjuures Tallinnas oli nende hinnalangus isegi suurem (-5%). Madalama ja keskmise hinnaklassi viinade vahe jaehindades vähenes 2004. aastal märgatavalt (joonis 5). Lisaks keskmise hinnaklassi viinadele odavnesid pealinnas ka madalama klassi viinad (-3,4%).

Likööri hinnad olid 2004. aastal enam-vähem stabiilsed, erandiks olid kangete likööri hinnad Tallinnas, mis viimase novembri hinnavaatluse ajal olid 4% madalamad kui augustis. Ka likööri suurem hinnalangus toimus 2004. aasta alguses. 2003. aasta novembriga võrreldes olid 2004. aasta novembris kauplustes odavamad nii marjaliköörid, kreemliköörid kui kanged liköörid. Suurim langus toimus marjalikööride osas, sealjuures üle Eesti olid need 7% ja Tallinnas 15% odavamad kui aasta tagasi. Teistegi likööri osas langesid hinnad pealinnas rohkem kui Eestis keskmiselt.

Džinnide hinnad 2004. aasta jooksul märgatavalt ei muutunud, kuid need olid madalamad kui eelneva aasta novembris. Nii Eestis tervikuna kui ka Tallinnas olid džinnid 3% odavamad kui aasta tagasi.

2004. aastal **õlle** jaehinnad kauplustes langesid, kangel õlled keskmiselt 9% ja lahjal keskmiselt 2% 2003. aasta keskmisega võrreldes. 2004. aasta novembris olid õlle hinnad Eestis aga keskmiselt samal tasemel mis aasta tagasi, kuid Tallinnas olid nii kanged kui lahjad õlled aastatagusest odavamad (vastavalt -7% ja -4,3%). Alates 2003. aasta keskelt on 0,5-liitrisel klaaspudelil kange õlu Eesti kauplustes odavam kui lahja õlu ning 2004. aastal muutus see vahe varasemast veelgi suuremaks.

Joonis 6

2004. aastast alates muudeti hinnavaatlusel **siidri** indikaatorkaupa, kuna 0,33-liitrisel klaaspudelil siidrit oli müügil vaid vähestes kauplustes. Nüüdseks on hinnavaatluse indikaatorkaubaks 1,5-liitristes plastpudelites siider. Viimane vaatlus näitas, et novembris nii Eestis keskmiselt kui ka Tallinnas olid siidrite hinnad enam-vähem samal tasemel mis augustis, kuid aastaga on siidri hinnad tõusnud ligi 2%.

Kohalike **marjaveinide** hinnad olid novembris kallimad kui 2004. aasta eelmiste küsitluste ajal, kuid samal tasemel aastatagusega võrreldes.

Eesti Konjunkturiinstituudi rahvusvahelised hinnavaatlused näitasid, et **õlle** hind Tallinnas on endiselt kõrgem kui teistes Balti riikides, Varssavis, Prahas ja Berliinis, kuid madalam Põhjamaade ja Amsterdamiga võrreldes. Populaarsemate õllemarkide hinnad Tallinna supermarketites aasta jooksul veidi langesid. Riias ja Vilniuses olid õlle hinnad 2004. aasta detsembri algul madalamad kui septembris, kuid kõrgemad Euroopa Liiduga liitumiseelse perioodiga võrreldes. Varssavis tõusid õlle hinnad nii septembriga (+15%) kui aastatagusega (+9%) võrreldes, samaaegselt Praha hinnad langesid 6% septembriga ja 5% 2003. aasta detsembriga võrreldes. Helsingi ja Berliini hinnad olid 2004. aastal stabiilsed ning Amsterdamis langesid õlle hinnad 2004. aasta II poolel.

Tabel 8

Õlle ja viina hinnad Euroopa pealinnade supermarketites 2003–2004
(kuu esimese nädala seisud, kr)

Pealinn	Õlu hele, 4,3-4,7%, 0,5 l				Viin 38-40%, 0,7-0,75 l			
	dets 2003	juuni 2004	sept 2004	dets 2004	dets 2003	juuni 2004	sept 2004	dets 2004
Tallinn	9.70	9.63	9.63	9.57	86.75	86.95	81.30	86.95
Riia	5.87	5.87	7.52	6.10	70.25	52.86	53.10	52.91
Vilnius	7.64	7.88	9.02	8.56	81.16	79.17	76.99	78.03
Varssavi	7.80	6.50	7.36	8.52	83.84	79.76	80.09	91.77
Praha	4.46	3.88	4.51	4.22	89.67	86.43	73.99	84.82
Helsingi	28.32	24.98	24.98	24.98	312.46	199.65	192.45	231.57
Amsterdam	16.74	16.59	15.33	15.96	234.54	234.54	234.54	234.70
Stockholm	17.23	16.98	16.81	17.21	344.61	332.83	332.83	340.68
Berliin	8.76	9.23	9.23	9.23	109.37	114.53	114.53	116.72

Allikas: EKI

Eesti **viina** hind oli ka 2004. aasta detsembris uute EL liikmesriikide seas üks kõrgemaid, kuid madalam kui vanades liikmesriikides. Tallinna supermarketites populaarsemate viinabrändide hinnad aastaga ei muutunud, teistes Balti riikides viin odavnes, kusjuures Riias langesid hinnad ligi 1/4 võrra ja Vilniuses 4% eelmise aasta detsembrikuu vaatlusega võrreldes. Seevastu Varssavis viina hind tõusis ning ületas 2004. aasta detsembris Eesti taseme 5,5%-ga. Põhjamaades ja Berliinis olid viina hinnad detsembris kõrgemad kui 2004. aasta eelmiste vaatluste ajal. Kuid aastatagusega võrreldes oli viin nii Helsingis kui Stockholmis odavam, Helsingis eelkõige kange alkoholi madalama aktsiisi tõttu. Viina hinnad Amsterdamis ei ole viimase aasta jooksul oluliselt muutunud.

KOKKUVÕTE

Käesolevas ülevaates on kasutatud Eesti Statistikaameti tootmise ning väliskaubanduse andmeid, ettevõtete tootmise ja siseturu müügi andmeid ning Eesti Konjunktuuriinstituudi kaupluste hinnavaatluste tulemusi.

Andmete analüüs näitas, 2004. aasta 9 kuuga kasvas valdava osa alkoholsete jookide **toodangu maht**, erandiks olid vaid piiritus ja siidrid. Alkoholsete jookide **väliskaubanduse** bilanss oli endiselt negatiivne, kusjuures negatiivne saldo suurenes, sest import kasvas oluliselt kiiremini (+87%) kui eksport (+35%) eelneva aasta sama perioodiga võrreldes. Samas tuleb 2004. aasta väliskaubandusandmetesse suhtuda teatud ettevaatlikkusega, sest osa ekspordi ja impordikasvudest on tingitud statistika meetoodika muutustest, kuid mitte ainult, suured muutused toimusid ka turul – peale 1. maid ostsid laevad valdava osa oma alkoholist Eestist ning Eesti alkoholitootjad importisid nii tooteid kui toorainet ning tegelesid varasemast aktiivsemalt allhankega. See tingis ka suurema osa alkoholsete jookide ekspordi- ja impordikoguste märkimisväärse kasvu. Koguseliselt oli ekspordis jätkuvalt esikohal õlu. Varasemast vähem müüdi välisturule kangeid alkoholseid jooke. Impordis oli piiritus ainsaks tooteks, mille sisseost vähenes. Teiste alkoholsete jookide impordikogused suurenesid, kusjuures enim kasvas kangete alkoholsete jookide ja õlle import.

Eelneva aastaga võrreldes suurenesid alkoholsete jookide ostud turistide poolt, mida näitab ka ligi 13%-line alkoholsete jookide jaekäibe kasv.

Suurema osa alkoholsete jookide **keskmised hinnad** nii üle Eesti kui Tallinnas olid 2004. aasta novembris madalamad kui aasta tagasi.